

Vaig veure'n sovint, i quasi pertot, en el País Valencià, on me l'anomenaren *manrúbio* a Castellfort, Culla, Fondegulla, Sumacàrser, Vallada, *manrúbio* Castell de Cabres, i oscillant entre els dos a Benigànim; *manrúbio* o *monrúbio* a la Vall d'Ebo, *monrúbio* a Montesa (1962-3): com es veu, sempre, en poblacions apartades de la costa; també «*manrúbio*, herba el suc de la qual cura els bèrbols», Tort. (BDC III, 102); i ja recullen Cavanilles *manrúbio* (II, 333) i MGadea *manrúbio* (T. del Xè II, 68).

Amb aquest hàbitat, i o constant, és inevitable sospitar, en bona part almenys, una ingerència mossàrab (cf. *Farrúbio*, la font i gran comarcada entre Tortosa i el Mascà, en els Ports, FONTEM RUBEUM). I *marrúyu* «marrubio» està doc., dos cops, i ben vocalitzat, en el botànic sevillà anònim de c. 1100 (Asfn, 170).

No hi ha motiu per suposar contaminació de *rubi* (què tenen a veure?), com admet *AlcM*; es tracta del conegut desplaçament d'accent en els mots en *zi* (veg. ací sobre *escorpi*, *diluvi*, *noví* etc., cf. E. T. C. II, 278); la metafonia causà la conservació de *ü* com a *ú*, i la *ï* mantinguda com en *savi*, *llavi*, propagant-se la nasalitat, *manrúbio* etc., i per contaminació de *mal*: *mal-rubi*.

Possiblement es partí d'un plural o genitiu (receptes) del tipus arcaic MARRŪBĪ (cf. MACIP), el qual d'altra banda pogué donar *marrúy* o *marróy*, aquest després evolucionat en *marreu* (com VOCEM > *veu* etc.) o *marrol*, mentre que una evolució de tipus un poc diferent pogué conduir, a través de *marroibo, a *marrébo*(l). Les formes recollides en cat. occidental són: *maréys* a Saranyana (1957), *malrèbols* «herba pudent semblant a les ortigues, però no pica» Tor de Vall Ferrera (1932), *manrèbols* a Àreu, *malrèps* a Farrera (1933); *maróls* a Jusseu i a Roda de Ribag. (1957, 65), *manrúks* a Castelló de Tor i a Cercuran (1957, 65), *marúebos* a Bielsa (1965). Veg. més variants, fàcilment explicables, en *AlcM* i MARRUBIO (DCEC).¹

¹ Com dic aquí el bc. *marrubi* (variants *maidubi*, *malugi* etc.), que vol dir 'móra' o 'madiixa' no ve de MARRUBIUM, sinó màxim per encreuament: Schuchardt (*Museum* x, 399-400) hi veu raonablement un encreuament del romànic MORUS (> bc. *marhuga*) amb bc. *guri* 'tou, tendre'.

Malsà, V. *sà* i *mal* *Malsangro*, V. *sang* i *mal* *Malsatisfet*, V. *satisfet* *Malsegur*, V. *segur* *Malsí* (malentès en *AlcM*, no és 'mal signe o averany' sinó *entrar sens malsí* 'sense ser denunciat'), de l'hebr. *malšín* probablement pres per conducte del cast. ant. MALSÍN (DECH III, 787b22) *Malsofert*, V. *sofrir* *Malsolaç*, V. *solaç* *Malson*, V. *son* *Malsonant*, V. *so* *Mal-sortat*, V. *sort* *Malsurat*, V. *surar* (SURO)

MALT, pres de l'angl. *malt* id. □ 1.^a doc.: DOrt.; ⁵⁵ *malta*, 1868, *SLitCosta*.

Maltempsada, V. *temps* *Maltevell*, V. *voler* *Maltraçat*, V. *traçar* *Maltractament*, *maltractar*, *maltracte*, V. *tractar* (TREURE) *Maltraure*, *maltrer*, mal-

tret, V. *treure* *Maluc*, V. *amaluc*. Afegim aquí l'ús d'*esmalucar* en la variant mallorquina: «cavalls, mules, muls, ases, someres --- casi tots eren *esmolucats* y --- es qui no coixejava ---», AMAlcover (*Rond. Mall.* IV, 276) *Malura*, *malurat*, -ada, *malúria*, *malús*, V. *mal*

MALVA, del ll. MALVA id. □ 1.ª doc.: fi S. XIV.

Figura ja en els diccs. de rims d'aquest temps (Aversó, 518), en el *Curial*, Busa-N. etc. «Trobí violes / en lo meu hort, / e morritort, / donzell, ab *malva*; / entri-hi ab salva: / mon primer past / mengí ab tast / e fort mostalla / ---», JRoig (*Spill*, 2293); «gris violat, o com la flor de *malva*: molochinus», OPou (*TbPu.*, 317). General en tot el domini, sense gaire més variacions que les normals en fonètica dels dialectes: «les *maýbes* fan lliscar» m'avisaven a Artesa de Lleida (1964); tanmateix a Mallorca li han fet sofrir una forta metàtesi *vauma*: «collint *baumes* y violes / per curar les seves nafres» en una versió del romanç de *Don Joan i Don Ramon* recollida a Mall. per a MilàF (*Romllo.*, 210, n.º 15 en l'ed. de 1853).

DERIV.: *Malvè*. *Malvera*. *Malvina*. Cultisme: *malvácies*.

CPT.: *Malva-peix*. *Malva-poma*. *Malva-rosa*. *Malva-sana*.

Malví [S. XIV, cites d'Alcoati i de la Manescalía de Klagenfurt, en *AlcM*]; repetidament en les receptes valencianes de Micer Joan, a. 1466: «per a curar aquest mal sia pres un manoll de *malvins*, la rael» (BABL VII, 328; igual en les pp. 323, 329). Compost de HIBISCUM, nom llatí del malví, amb MALVA planta de la mateixa família; tot plegat, MALVA'BISCU sofrí dissimilacions diverses (o superposició sillàbica) en les diferents formes romàniques: aranès *maubadis*, luixonès *mauabit* (RLR XLIX, 483), port. *malvaisco* [1318, *RLus.* XIII, 341], cast. dial. *malvarisco* [1490] i *malvisco* (DECH III, 788a21-29), mentre que el fr. *gui-mauve* és compost en ordre oposat; en català hem de suposar que en plural, *malv(a)iscs* es reduí fonèticament a *malvi(s)s*, i d'aquí s'extragué després analògicament el singular *malví* (amb nou plural *malvins*).

La forma en -is és la usada encara, en el Ross.: al Barcarès m'ensenyaven «mates de ruda, *arél da málbis*, carcaneta ---», a Salses veig una planta, que m'anomenen «arrel de *málbis* o fregadó(r)s», a Vilallonga de la Salanca el cadastre 1807 marca un lloc «cap dels *Malbissous*», que el secretari en pronuncia *málbisus*, explicant-me que és «una espècie de lletissó» (1960); i MAgustí, Prior de Perpinyà, *malvisos* (*Secr.*, 124).

Fora d'allà trobo la forma comuna: «un físic --- / li ordena / verbena, / malvas, *malvins* y ruda / per una ajuda / ---», MilàF (*Romllo.*, 490); fins a Cerdanya sento «arrel de *málbi*» o *málbi* (Er, 1959), *málbi* al Prat de Llobregat, *mauvi* al Priorat (Lloar, 1935), *malví* val. (Cavanilles, *Obs.* II, 334). Sembla que sigui una variant del mateix nom, si bé aplicada a una planta diferent, *malvesc* o *malbec* (JTexidor, *DAG.*).

Malvadúria, V. *malvat* *Malvantar*, V. *vantar* *Mal-*